

Kozmické ptačí louky

Text: Jan Moravec

Většinou zde píšeme o lokalitách s úžasnou, zachovanou přírodou. Tentokrát tomu bude trochu jinak... Kozmické louky jsou místem, které bylo v minulosti zničené a příroda se sem vrací díky nezměrnému nadšení a úsilí několika lidí.

Ještě před deseti lety byly pozemky při levém břehu řeky Opavy mezi Kozmicemi a Jilešovicemi jen meliorované, intenzivně obhospodařované, nadměrně hnojené a často přeorávané louky, na severovýchodě lemované kanálem, ve kterém jen dle názvu Přehyně člověk tušil potok (podoba lokality v té době je vidět dobře třeba na leteckých snímcích z roku 2003 na mapy.cz). Z přírodovědného hlediska tu byl zajímavý snad jen zbytek dávného koryta, lemující lokalitu z jihu, ve kterém se dosud vyskytovala

žebratka bahenní a nepatrné zbytky populace piskoře pruhované (při biologických průzkumech před začátkem revitalizace tu byly nalezeny dva! kusy), a zejména jedno z posledních hnízdišť čejky chocholaté v širokém okolí.

Když lidé kolem firmy Semix Pluso v čele s jejím ředitelem a nadšeným ochráncem přírody Kamilem Lisalem hledali v roce 2006 nějaké místo, kde by mohli naplnit svoji vizi o vybudování mokřadů, tip padl právě na louky u Kozmic. Krom již zmíněného

▲
Výhled z pozorovatelny na
jádrovou část Kozmických luk
Foto Jan Moravec

hnízdíště čejky a historického hnízdíště břehouše černocasého (poslední zaznamenané hnízdění ještě v roce 2003) a bekasiny otavní bylo pro volbu důležité, že jde o poměrně velkou nezastavěnou plochu (v nivě Odry takových není mnoho) a že leží mezi dvěma významnými mokřadními rezervacemi – Koutskými a Zábřežskými loukami a rybníkem Štěpán – mezi kterými může tvořit jakýsi „most“.

Co vede šéfa úspěšné firmy k tomu, věnovat spousty sil i finančních prostředků obnově zničených biotopů? „Je to vklad nás, obyčejných občanů, do uchování zbytku přírody pro budoucnost, pro naše děti. Jsem přesvědčen, že fragmenty přírody budou v prostoru průmyslové severní Moravy v blízké budoucnosti vzácností“, říká Kamil Lisal v jednom z rozhovorů.

Cesta k naplnění snu však byla ještě dlouhá. Po řadě různých jednání se

▲ Ornitologická pozorovatelna. Foto Jan Moravec

▼ Revitalizovaný tok Přehyně a největší z tůní. Foto Jan Moravec

- ▲ Pohyb po loukách v době hnízdění může ohrozit zdejší ptáčí obyvatele. Foto Jan Moravec
- ▼ Rodinka chocholaček na jedné z tůň. Foto Adrián Czernik

roku 2009 konečně rozběhly výkupy pozemků, které vzhledem k poměrně komplikovaným vlastnickým vztahům trvaly dlouhých 5 let. Nakonec se v této první fázi podařilo vykoupit téměř 14 hektarů. A postupně se začal rodit i projekt. Mnohokrát se v průběhu příprav upravoval, jak vzpomíná jeho spoluautor Adrián Czernik z partnerské ZO ČSOP Levrekův ostrov. Na základě studia řady odborných studií i pokračujících biologických průzkumů se měnil počet tůň, jejich velikost i poloha, aby vše co nejvíce vyhovovalo cílovým druhům, což vedle piskoře jsou hlavně bahňáci, kteří milují otevřenou hladinu k sousedství krátkých trávničků, nesnáší blízkost větších porostů, a aby terénními pracemi nebyly dotčeny alespoň malinko zachovalé fragmenty původních květnatých luk. Příprava projektu je u podobné akce velmi důležitá, nelze ji podcenit, zdůrazňuje Adrián Czernik.

V roce 2013 začala vlastní revitalizace území. Na rozdíl od výkupů, projektových a přípravných prací, které byly plně hrazeny z prostředků firmy Semix Pluso, na terénní práce bylo požádáno o podporu z Operačního programu Životní prostředí. Přišli na 5,4 milionu korun a výsledek dnes může vidět každý návštěvník.

Po jižním okraji lokality vede cyklotrasa č. 6128 z Hlučína do Háje ve Slezsku. Právě při ní byla v loňském roce v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě vybudována přes sedm metrů vysoká dřevěná ornitologická pozorovatelná, z níž je celá lokalita jako na dlani. Centrální více jak hektarová tůň s ostrůvkem, tři další stálé tůně, několik tůň periodických, které jsou v podstatě jen prolákliny v louce, a také 750 metrů nového koryta Přehyně, kličkujícího mezi tůněmi.

Lokalita vypadá malebně a i z biologického hlediska lze revitalizaci považovat za zdařilou. Již v roce 2014 a znovu v loňském roce zde zahnízdlily dva páry vodoušů rudonohých, několik párů pisíka obecného a kulíka říčního, s deseti páry hnízdících čejek jde rozhodně o nejvýznamnější hnízdíště tohoto druhu v regionu. Na tahu tu byla pozorována volavka červená, morčák velký či orel mořský, poměrně běžné je tu k vidění bílý i černý čáp... Ale nejen ptáci. Populace piskoře se třeba zvýšila na několik desítek kusů. Jen břehouš černoocasý se zatím znovu neobjevil. Ale všechno chce svůj čas.

Přístup k pozorovatelně je řešen tak, aby návštěvníci byli co nejvíce kryti před zraky ptačích obyvatel luk. Pravda, v době otvírání pozorovatelný vypadal vzhledem k suchému létu hluboký příkop kolem cesty dost bizardně, ale nyní je již plný vody a chystá se osázení vrba mi a mokřadními rostlinami, které vytvoří podél přístupové cesty přirozenou bariéru.

Vybudováním pozorovatelný bylo vyřešeno dilema, jak umožnit zájemcům pozorovat život na lokalitě, aniž by přitom byl narušen potřebný klid pro hnízdění a pobyt ptáků. Vlastní plocha Kozmických luk sice není pro veřejnost uzavřena, ale ochránci přírody velmi prosí na ni zejména v době hnízdění nevstupovat. Nešetrný pohyb by mohl celý záměr vybudování

- ▲ S určováním pozorovaných druhů pomůže pět tabulí s vyobrazením ptáků. Foto Jan Moravec
- ▼ Vodní příkop bude na jaře osázen vodními rostlinami, které vytvoří přirozenou zástínu přicházejících pozorovatelů. Foto Adrián Czerník

oázy pro ptáky, z velké části hnízdící na zemi, zhatit. Však z pozorovatelný je stejně vidět daleko lépe, co se mezi stébly trávy či na vodní hladině děje! S určením opeřenců pomohou pozorovatelům tabule s vyobrazením více jak sedmi desítek druhů ptáků, které zde lze očekávat. ■

NET4GAS BLÍŽ PŘÍRODĚ:

Společnost NET4GAS je spolehlivým a bezpečným provozovatelem přepravní plynárenské soustavy a rozvíjí odpovědnou politiku ochrany životního prostředí s ohledem na budoucí generace. Oblast jejího podnikání s otázkou ochrany přírody úzce souvisí a od toho se odvíjí i dlouhodobá strategie firemní filantropie v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. NET4GAS je od roku 2007 generálním partnerem ČSOP, od roku 2014 také celostátních přírodovědných soutěží pro děti a mládež Ekologická olympiáda a Zlatý list. Podporuje i další projekty, pro které je motto „Blíž přírodě“ součástí trvale udržitelného rozvoje. Více informací o programu a zpřístupněných přírodních lokalitách najdete na www.blizprirode.cz.